

Sygnatura akt XII C 1999/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

P., dnia 2 września 2015 r.

Sąd Okręgowy w Poznaniu XII Wydział Cywilny w następującym składzie:

Przewodniczący: SSO Jacek Musielak

Protokolant: p.o. stażysty W. F.

po rozpoznaniu w dniu 2 września 2015 r. w Poznaniu

sprawy z powództwa D. S. (1)

przeciwko D. S. (2)

o zapłatę

1. Oddała powództwo,
2. Zasądza od powoda na rzecz pozwanej kwotę 7.200 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

SSO Jacek Musielak

UZASADNIENIE

W pozwie z dnia 28 lipca 2014r. powód D. S. (1) wniósł o zasądzenie od pozwanej D. S. (2) kwoty 362.700 zł tytułem zwrotu kwoty wypłaconej z jego rachunku bankowego bez podstawy prawnej w okresie od 24 października 2003r. do 16 marca 2004r. wraz z odsetkami ustawowymi liczonymi od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty.

Uzasadniając swoje roszczenie powód wskazał, że wyrokiem z dnia 27 października 2003r. w sprawie o sygn. akt (...) Sąd Okręgowy w K. rozwiązał związek małżeński stron. Dnia 24 października 2003r. strony zawarły natomiast umowę majątkową małżeńską, mocą której wprowadziły w małżeństwie ustrój rozdzielności majątkowej, a nadto dokonały umownego podziału majątku dorobkowego, na podstawie której powód nabył przedsiębiorstwo prowadzone pod firmą Przedsiębiorstwo (...) z siedzibą w K. wraz z wszystkim składnikami materialnymi i niematerialnymi wchodzącymi w jego skład.

Powód powziął przypadkowo wiadomość, że w okresie od 24 października 2003r. do 16 marca 2004r. pozwana wypłaciła kwotę 362.700 zł z rachunku przedsiębiorstwa powoda bez jego zgody. Jako podstawę prawną dochodzonego roszczenia powód powołał art. 405 k.c.

Powód w dniu 22.10.2013r. skierował do Sądu Rejonowego (...) wniosek o zawiązanie do próby ugodowej, jednak pozwana nie stawiła się na posiedzeniu wyznaczonym do jego rozpoznania (...)

W odpowiedzi na pozew D. S. (2) domagała się oddalenia powództwa w całości oraz zasądzenia od pozwanego na jej rzecz kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. Pozwana podniosła zarzut przedawnienia roszczeń powoda. Wpłaty dokonywane przez powódkę miały ścisły związek ze współpracą gospodarczą stron, a tym samym roszczenia kierowane przez powoda wobec pozwanej mają charakter roszczeń związanych z działalnością gospodarczą i ulegają przedawnieniu w terminie trzech lat zgodnie z art. 118 k.c. Dalej pozwana podała, że nawet, gdyby przyjąć, że powód prawidłowo określił podstawę prawną swojego roszczenia jako

art. 405 k.c., to również takie roszczenie przedawnia się z upływem trzech lat, które w niniejszej sprawie liczyć trzeba od dnia wypłaty, względnie od końca miesiąca, w którym nastąpiła wypłata.

Postanowieniem z dnia 30 października 2014r. Sąd zwolnił powoda od kosztów sądowych w części, to jest od opłaty sądowej od pozwu powyżej kwoty 4.000 zł.

Postanowieniem z dnia 12 lutego 2015r. Sąd oddalił wniosek powoda o zabezpieczenie.

W dalszej części procesu strony podtrzymały swoje stanowiska procesowe.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Strony zawarły związek małżeński w dniu 26 lutego 1977r. W dniu 24 października 2003r. małżonkowie zawarli umowę majątkową małżeńską, na mocy której wprowadzili w swoim małżeństwie ustrój rozdzielności majątkowej małżeńskiej. Zgodnie natomiast z zawartą tego samego dnia umową o podział majątku dorobkowego, powód nabył w całości przedsiębiorstwo prowadzone pod firmą Przedsiębiorstwo (...) D. S. (1) z siedzibą w K. wraz z wszystkimi składnikami materialnymi i niematerialnymi wchodzącymi w skład tegoż, a także samochód ciężarowy. Natomiast pozwana nabyła prawo własności nieruchomości zabudowanej, ośmiu lokali użytkowych, niezabudowanej nieruchomości rolnej, dwóch lokali mieszkalnych, prawo użytkowania wieczystego nieruchomości zabudowanej garażem oraz prawo własności samochodu ciężarowego.

Dowód: umowa majątkowa małżeńska – Akt Notarialny Notariusza M. P. w K. Rep. (...) z dnia 24 października 2003r. – k. 47, umowa o podział majątku dorobkowego - Akt Notarialny Notariusza M. P. w K. Rep. (...) z dnia 24 października 2003r. – k. 48 -59.

Okoliczności bezsporne.

Wyrokiem z dnia 27 października 2003r. wydanym w sprawie I 2C (...) Sąd Okręgowy wK. rozwiązał małżeństwo stron przez rozwód bez orzekania o winie.

Dowód: wyroku Sądu Okręgowego w K.z dnia 27 października 2003r. w sprawie I 2C (...) – k. 46.

Okoliczności bezsporne.

Po rozstaniu stron pozwana rozpoczęła w dniu 7 listopada 2003r. własną działalność gospodarczą Agencja (...) -PART D. S. (2). Celem tej działalności było jedynie prowadzenie zarządu sprawami przedsiębiorstwa powoda, czym pozwana zajmowała się w czasie małżeństwa stron.

Tego samego dnia, 7 listopada 2003r. strony zawarły Umowę o pełnienie zarządu nad przedsiębiorstwem (...), na mocy której pozwanej jako Wykonawcy zostało powierzone prowadzenie spraw przedsiębiorstwa powoda w charakterze menadżera w zakresie pełnienia zarządu nad przedsiębiorstwem (...). Do obowiązków pozwanej należało: sprawowanie bezpośredniego nadzoru nad pracą oddziałów poczty kurierskiej, prowadzenie spraw kadrowych w odniesieniu do dyrektorów i kierowników oddziałów, prowadzenie bieżących rozliczeń z kontrahentami, zarządzanie sprawami bieżącymi i finansowymi formy. Tytułem pełnionych obowiązków pozwana miała otrzymywać wynagrodzenie w wysokości 15.000 zł netto miesięcznie.

Dowód: Umowa o pełnienie zarządu nad przedsiębiorstwem (...) z dnia 7 listopada 2003r. – k. 168, zeznania pozwanej – k. 199, wydruki z Centralnej Ewidencji i informacji o Działalności Gospodarczej – k. 158.

Strony podpisały także umowy najmu lokali użytkowych, których własność w podziale majątku dorobkowego przypadła pozwanej, aby umożliwić powodowi dalsze prowadzenie działalności gospodarczej. W 2008 roku powód zaczął zalegać z płatnościami czynszu za lokale mieszkalne. Po wygaśnięciu umów najmu powód zajmował je

bezumownie. Pozwana uzyskała dwa wyroki sądowe zasądzające na jej rzecz od powoda kwoty 188.870 zł oraz 144.405 zł z tytułu bezumownego korzystania z nieruchomości. Toczyło się także postępowanie o wydanie nieruchomości.

Dowód: zeznania pozwanej – k., faktur VAT (...) – k. 174, zeznania pozwanej – k. 199.

W okresie od 24 października 2003r. do 16 marca 2004r. pozwana wypłaciła z rachunku bankowego przedsiębiorstwa powoda kwotę 362.700 zł.

Dowód: historia rachunku bankowego – k. 18-45, zeznania powoda – k., zeznania pozwanej – k. 199.

Okoliczności bezsporne.

Przedsiębiorstwo (...) początkowo prowadzone było wspólnie przez oboje małżonków, a następnie przejął je powód. Firma była zarejestrowana na powoda, ponieważ on otrzymał koncesję na usługi kurierskie. Majątek natomiast był wspólny. Pozwana pracowała tam od samego początku i była faktycznym zarządcą, dysponowała dokumentami finansowymi, zajmowała się sprawami pracowniczymi, jednak nigdy nie kontaktowała się z kontrahentami. Po podziale majątku pozwana nadal działała w firmie i wykonywała dokładnie te same czynności, co wcześniej. Strony pozostawały w dobrych relacjach. Powód nadal miał korzystać z lokali, które po podziale majątku przypadły pozwanej. Taki stan rzeczy miało miejsce przez pewien czas, do kiedy relacje między stronami się pogorszyły. Współpraca skończyła się, kiedy pozwana wyjechała na Słowację do źródeł termalnych. Nie było tam zasięgu telefonu komórkowego, a powód czegoś potrzebował i nie mógł się do niego dozwonić do pozwanej. Potem miał do niej pretensje, że nie miał z nią kontaktu. Po powrocie z tej Słowacji pozwana stwierdziła, że powód zmienił hasło do konta bankowego w internecie i od tej pory nie miała ona dostępu do konta bankowego. Praca pozwanej w firmie powoda trwała przynajmniej kilka miesięcy po podziale majątku. Syn stron M. S. studiował, ale mieszkał w tym czasie wspólnie z rodzicami w ich domu w K.. Bywał w siedzibie firmy ojca oraz w wielu jej oddziałach, a także jeździł z pozwaną kiedy pobierała gotówkę z oddziałów lub zawoziła wynagrodzenie dla pracowników. Pozwana obawiała się sama jeździć, więc jeździła z synem albo z powodem. Powód miał na bieżąco wiedzę o tych wypłatach, bo miał stały dostęp do konta bankowego – także przez internet. Ta moja wiedza pochodzi z tamtego okresu. M. S. pracował w firmie rodziców przez pewien czas jako kurier. Z dochodów firmy w czasie małżeństwa stron, oboje korzystali wspólnie i nie było ustalanych pensji. Pozwana wypłacała pieniądze z banku i płaciła innym osobom.

Dowód: zeznania świadka M. S. – k. 196- 197 , zeznania powoda – k. 198, zeznania pozwanej – k. 199, 201-202 .

W roku 2003 Firma (...) miała obsługę księgową. Potem wszystkie płatności były dokonywane przez bank. W 2004 roku powód logował się na konto bankowe firmy. Wypłaty gotówkowe były wykazywane na wyciągach z konta bankowego. Te wyciągi bankowe przychodziły na adres siedziby firmy.

Firma (...) działała do października 2014 roku, następnie powód zawiesił swoją działalność.

Dowód: zeznania powoda – k. 198.

Ustalając stan faktyczny w niniejszej sprawie Sąd oparł się na dokumentach przedstawionych przez strony oraz zeznaniach świadka i stron. Sąd w całości dał wiarę dokumentom przedstawionym przez strony w oryginałach lub kopiach w toku niniejszego postępowania. Jeśli chodzi o dokumenty skopiowane, to wobec faktu, że strony nie przeczyły, że kopie te wiernie odzwierciedlają treść oryginałów Sąd nie znalazł podstaw, aby nakładać obowiązek przedkładania przedmiotowych dokumentów w oryginałach. W efekcie tak przedstawione środki dowodowe na zasadzie art. 309 k.p.c. w zw. z art. 245 k.p.c. miały pełną moc dowodową w tym postępowaniu.

Sąd ocenił jako wiarygodne zeznania świadka M. S. (k. 197), syna stron, pomimo zastrzeżeń zgłaszanych przez powoda. Wprawdzie powód pozostaje w konflikcie z synem, co świadek sam przyznał, jednak zeznania świadka są obiektywne i odnoszą się do faktów. Świadek mieszkał z rodzicami i pomagał w ich firmie w czasie, gdy miał wolne i gdy pozwana dokonywała kwestionowanych przez powoda wypłat z rachunku bankowego. Zeznania świadka jednoznacznie wskazują na duże zaangażowanie powódki w przedsiębiorstwie powoda oraz jego wiedzę o

dokonywanych przez nią rozporządzeniach finansowych. Pozwana w swoich zeznaniach potwierdziła okoliczności przedstawione przez świadka. Poza tym wynikają one także z dokumentu umowy z dnia 7 listopada 2003r., którego prawdziwości ostatecznie powód nie podważał. Niewiarygodne są, w ocenie Sądu, zeznania powoda (k. 198), w których stwierdził on: „O tych większych wypłatach gotówki żony dowiedziałem się w 2009 roku w związku ze zmianą obsługi księgowej firmy”. Wydaje się bowiem mało prawdopodobne, aby mając w firmie obsługę księgową oraz stały i regularny osobisty wgląd w historię rachunku bankowego, a także wyciągi z konta, powód nie zauważył wypłat dokonywanych przez pozwaną rzekomo bez żadnej prawnej podstawy. Istotne przy tym jest, że nie były to niewielkie kwoty, które mogły, przy wysokich obrotach firmy, zostać niezauważone, ale w sumie kwoty te stanowiły ponad połowę rocznego zysku netto firmy powoda. Sąd nie dał także wiary zeznaniom powoda, w których stwierdził on, że zawarta z pozwaną umowa o zarządzanie jego przedsiębiorstwem nigdy nie weszła w życie i nie była realizowana, a jej jedynym celem było zapewnienie bezpieczeństwa finansowego pozwanej. Umowa miała stanowić podstawę do przelewów z rachunku firmy powoda na rzecz pozwanej. Zeznania te są sprzeczne z zasadami doświadczenia życiowego oraz logiki, zważywszy, że pozwana w rzeczywistości wykonywała powierzone jej na podstawie umowy z dnia 7 listopada 2003r. czynności w firmie powoda, posiadała liczne nieruchomości, z których mogła uzyskiwać i uzyskiwała dochody i nie potrzebowała zabezpieczenia finansowego, a przede wszystkim powód mógł, gdyby chciał, dokonywać na jej rzecz wpłat pod jakimkolwiek tytułem, chociażby pożyczki.

Sąd dokonał oceny zeznań pozwanej (k. 199, 201-202) jako wiarygodnego materiału dowodowego, zważywszy na treść zeznań powołanego w sprawie świadka oraz dokumenty przedstawione przez obie strony procesu. Powód kwestionował zeznania pozwanej w ich zasadniczej części, jednak podana przez niego wersja zdarzeń została przez Sąd uznana za mało prawdopodobną.

Sąd oddalił wnioski dowodowe powoda o przesłuchanie świadka N. J. oraz przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego z zakresu finansów. Sąd ocenił te wnioski dowodowe jako zmierzające do przedłużenia postępowania i nie mające znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy, i z tych powodów nie zasługujące na uwzględnienie.

Sąd zważył, co następuje:

Powództwo nie zasługiwało na uwzględnienie.

Powód domagał się zasądzenia od pozwanej kwoty 362.700 zł wypłaconej z jego rachunku bankowego bez podstawy prawnej w okresie od 24 października 2003r. do 16 marca 2004r. wraz z odsetkami ustawowymi liczonymi od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty.

Powód jako podstawę prawną swojego roszczenia wskazał treść art. 405 k.c. Podstawową przesłanką żądania zapłaty wynikającego z bezpodstawnego wzbogacenia jest uzyskanie korzyści majątkowej kosztem innej osoby i bez podstawy prawnej.

Zgodnie ze wskazaniem zawartym w uzasadnieniu wyroku Sądu Najwyższego z dnia 11 grudnia 2008r. w sprawie IV CSK 302/08 uzyskanie korzyści majątkowej kosztem innej osoby bez podstawy prawnej jest samoistnym źródłem zobowiązania określanego jako zobowiązanie z bezpodstawnego wzbogacenia. Jedną z przesłanek tego zobowiązania jest uzyskanie korzyści majątkowej bez podstawy prawnej. W nauce prawa podkreśla się, że przesłankę tę należy rozumieć w sposób zobiektywizowany, jako brak tytułu prawnego, legitymizującego przesunięcie korzyści do majątku wzbogaconego. Korzyść musi być przy tym uzyskana bez podstawy prawnej jakiegokolwiek rodzaju, co ma miejsce wówczas, gdy u jej podstaw nie leży ani czynność prawna, ani przepis ustawy, ani orzeczenie sądu lub decyzja administracyjna. Odpadnięcie tak rozumianej podstawy przysporzenia już po uzyskaniu korzyści majątkowej otwiera drogę do dochodzenia roszczenia z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia (LEX nr 477574).

W niniejszej sprawie takiej sytuacji nie było.

Zarzut przedawnienia podniesiony przez pozwaną okazał się trafny.

Stosownie do treści art. 117 § 2 k.c., po upływie terminu przedawnienia, ten przeciwko komu przysługuje roszczenie, może uchylić się od jego zaspokojenia, chyba, że zrzeka się zarzutu przedawnienia. Termin przedawnienia w tym wypadku wynosi lat 3, albowiem stosownie do brzmienia art. 118 k.c., jeżeli przepis szczególny nie stanowi inaczej, termin przedawnienia wynosi lat dziesięć, a dla roszczeń o świadczenia okresowe oraz roszczeń związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej – trzy lata.

W niniejszej sprawie słuszne są podniesione przez pozwaną argumenty, iż roszczenia powoda związane są z prowadzeniem działalności gospodarczej. Strony zawarły bowiem umowę o pełnienie zarządu jako przedsiębiorcy, co wynika bezpośrednio z treści tejże umowy oraz wydruków z Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej. Umowa ta była wykonywana, pozwana nadal pracowała na rzecz firmy (...). Skoro wypłaty zostały dokonane w okresie od 24 października 2003r. do 16 marca 2004r., to najpóźniej z dniem 17 marca 2007r. doszło do przedawnienia wszystkich roszczeń z tego tytułu. Nawet, zatem, gdyby pozwana dokonała rozporządzenia majątkiem powoda bez podstawy prawnej i uzyskała w ten sposób nienależną jej korzyść, to roszczenia powoda podlegałyby oddaleniu jako przedawnione.

Pozwana zatem skutecznie podniosła zarzut przedawnienia, co prowadzi do oddalenia powództwa w całości.

Jakkolwiek powód w toku procesu podnosił zarzuty, mające podważyć skuteczność umowy stron z dnia 7 listopada 2003r., to nie znalazły one potwierdzenia w zebranych materiałach dowodowych. Powód podał, że dokument umowy z dnia 7 listopada 2003r. przedłożony przez pozwaną miał być jedynie pierwotnym projektem umowy, którą strony zamierzały zawrzeć w ramach stworzenia pozwanej warunków do finansowego usamodzielnienia się. Jednakże w ramach podziału majątku dorobkowego małżonków pozwanej przypadło w sumie kilkanaście nieruchomości, które stanowiły źródło jej dochodów i gwarantowały jej finansową samodzielność, a dochody pozyskane z ich wynajmu z pewnością byłyby wystarczające dla zapewnienia jej życia na dotychczasowym poziomie. Ponadto, powód, wbrew ciężącemu na nim obowiązki z art. 6 k.c., nie wykazał, aby umowa z dnia 7 listopada 2003r. była w jakikolwiek sposób nieautentyczna, przerobiona, podrobiona, zawarta w sposób nieważny, czy też chociażby zawarta dla pozorów. Ostatecznie przyznał, iż podpis pod umową jest jego podpisem. Wbrew twierdzeniom powoda, pozwana faktycznie wykonywała swoje obowiązki w jego firmie, była zaznajomiona z zasadami działania przedsiębiorstwa, co wynika z jej zeznań oraz zeznań syna stron. Sam powód przyznał, że przed rozstaniem stron, pozwana pełniła w jego przedsiębiorstwie pewne funkcje, a fakt, iż jej imię i nazwisko widnieją na dokumentach księgowych i potwierdzeniach przelewów bankowych potwierdza te okoliczności. Tym samym, zarzuty powoda o pozorności umowy z dnia 7 listopada 2003r. nie mogły zostać uwzględnione. Warto podnieść, że pomimo rozvodu relacje stron w tamtym czasie były bardzo dobre. Jeszcze w lutym lub marcu 2004r., czyli w trakcie realizacji umowy z 07 listopada 2003r. powód ofiarował pozwanej nowe auto (zeznania pozwanej). Nie dziwi więc, że strony nadal w tym czasie współpracowały.

Sąd uznał także, że zupełnie pozbawione logicznego uzasadnienia są twierdzenia powoda, iż o dokonanych przez pozwaną wypłatach dowiedział się dopiero w 2009 roku, przy okazji zmian w księgowości firmy. Przeczą temu same zeznania powoda, w których wskazał on, że miał bieżący i bezpośredni wgląd w rachunki bankowe firmy. Wskazał on ponadto, że jego firma zatrudniała księgową. Wydaje się mało prawdopodobne, aby osoba zajmująca się profesjonalnie księgowością nie zwróciła powodowi uwagi na znaczne kwoty wypłacane przez pozwaną bez żadnej podstawy z rachunku bankowego firmy. Powód zresztą sam zaprzeczył swoim zeznaniom, podnosząc z jednej strony, że chcąc zapewnić bezpieczeństwo finansowe byłej żonie zawarł z nią umowę o zarządzanie jego przedsiębiorstwem, jednak o charakterze pozornym, mającą, za radą księgowej, stanowić prawną podstawę dokonywanych na rzecz pozwanej wypłat z rachunku przedsiębiorstwa, a z drugiej strony nie miał kontroli nad przepływami finansowymi na swoich rachunkach bankowych.

Rozstrzygnięcie w przedmiocie kosztów procesu znajduje uzasadnienie w art. 98 kpc. Powoda obciążają zatem koszty sądowe w postaci uiszczonych przez niego opłaty sądowej od pozwu w kwocie 4.000 zł oraz wynagrodzenie radcy prawnego reprezentującego pozwaną w kwocie 7.200 zł zgodnie z § 2 ust. 1 i § 6 pkt 7 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez

Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. z 2002 r., Nr 163, poz.1349 z późn. zm.).

SSO Jacek Musielak